

τῶν ἐργοστασιαρχῶν, ὡς διδόντων μικρὰν ἀμοιβὴν καὶ ὡς πλουτούντων ἐκ τοῦ ἰδρωτός τῶν ἐργαζομένων ἀνευ τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν δικαίων αὐτῶν ἀξιώσεων· ἦδη τὸ κίνημα σὺν τῇ ἀξιώσει τῆς δικαίας ἀμοιβῆς ἀποσκοπεῖ καὶ εἰς τὴν παροχὴν ἐργασίας· ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ δεινὴ θέσις τῆς κυβερνήσεως, ἀγνοούσης ὁποῖον τὸ πρακτέον· εἰ μὲν ἀποτολμήσῃ νὰ προβῇ εἰς τὰ δημοσία ἔργα, ἄπερ ὑπεσχέθη ἄλλοτε, ἀναγκασθίσει τότε νὰ ὑποβληθῇ εἰς μεγάλας καὶ φοβεράς δαπάνας· εἰ δ' ἀποστῇ τῆς ἐκτελέσεως τοιούτων ἐργασιῶν, φόβος ὑπάρχει μὴ τὸ ἐργατικὸν κίνημα προσλάβῃ σοβαρωτέρας διαστάσεις καὶ ἡ ἐν Μοντεσιτόριο ἀντιπολίτευσις ἐναντίον τοῦ μαρκησίου μεταδοθῇ καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς τριόδους, τοῦθ' ὅπερ ἥκιστα κατάλληλον εἶναι κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, καθ' ἣν τὸ κίνημα τῶν σπουδαστῶν ἐπὶ τῇ τιμωρίᾳ ἐνίων αὐτῶν, μεταδοθὲν ἀπὸ τοῦ ἐν Ρώμῃ πανεπιστημίου καὶ εἰς τὰ λοιπὰ παραπλήσια καταστήματα τοῦ βασιλείου, ἀπειλεῖ ἐξάπλωσιν καὶ εἰς τὰ κατώτερα ἐπιεκπαιδευτήρια.

Οἱ ἐν Αὐστροουγγαρίᾳ ἔχουσιν ἐν πρώτοις τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς νέας ἐν Πέστη βουλῆς, τῆς προοιούσης ἐκ τῶν τελευταίων ἐκλογῶν. Ὁ ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως λόγος ἀφορᾷ τὸ πλεῖστον εἰς διάφορα νομοσχέδια, ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν τοῦ κράτους, εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ δικαστικοῦ συστήματος, εἰς τὴν διαρρυθμίσιν τοῦ νομισματικοῦ συστήματος, εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, εἰς τὴν εἰσαγωγὴν ἀναγκαίων τινῶν μεταρρυθμίσεων εἰς τὸ σύστημα τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως. Ταῦτοχρόνως ἐγένετο μνεῖα καὶ τῶν ἐσωτερικῶν σχέσεων τῆς μοναρχίας, καίτοι ἡ σχετικὴ περικοπὴ ἦτο βραχυτάτη. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐργατικὸν ζήτημα οὐ μικρὸν ἀπασχολεῖ τοὺς περὶ τὸν αὐτοκράτορα Φραγκίσκον Ἰωσήφ, συνεπεία τοῦ ἐπιτεινομένου κινήματος τῶν χειρονάκτων, συσπειρωμένων εἰς μεγάλους ὀμίλους καὶ ἀπαιτούντων ἀπὸ τῆς δημαρχίας τῆς πρωτεύουσος καὶ ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἀρχῶν ἐργασίαν κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἐργατῶν. Σὺν τῷ ζητήματι τούτῳ ὁ κόμης Τάαφφε διανοεῖται τίνι τρόπῳ δυνηθήσεται νὰ διεξαγάγῃ εἰς πέρας τὸ γερμανοσεχικὸν πρόβλημα ἐπὶ τῇ πολιτείᾳ τῶν Παλαιοσέχων, οἵτινες, ἀπαρνούμενοι τὸν ὑπογραφέντα παρ' αὐτῶν γερμανοσεχικὸν συμβιβασμὸν, συντάσσονται νῦν τοῖς νεοσέχοις.

Ἐκ τῶν τοῦ Αἴμου κρατῶν ἡ Σερβία εὔρηται ἐν ταραχῇ ἐπιτὸ ἀνακινηθέντι ζητήματι τῆς βασιλείσεως Ναβαλίας, ἡ Ρουμανία προσβλέπει μετὰ θάρρους εἰς τὰς ἀρχομένας προσεχῶς ἐργασίας τῆς νέας βουλῆς, ἐν ἣ ἡ κυβέρνησις διατίθησι συμπαγῆ ἅμα καὶ ἰσχυρὰν πλειοψηφίαν, καὶ τέλος ἡ Ἑλλάς διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἀθωτικῆς ἀποφάσεως τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας ὑπὲρ τοῦ πρώην πρωθυπουργοῦ, ὅστις ἦν ὑπολειπόμενος τοῦ διαδόχου αὐτοῦ τὴν τε φιλοπατριαν καὶ τὴν ὑπὲρ πατρίδος μέριμναν, κατηγορήθη ὑπὸ τινῶν μελῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ζητησάντων διὰ τοῦ γνωστοῦ ἐξαμβλωματικοῦ κατηγορητηρίου νὰ θέσωσιν ὑπὸ ἀμφιβολίαν τὸ ἀκέραιον τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀνδρός καὶ νὰ κλονίσωσι τὴν ὑπόληψιν τούτου παρὰ τε τῇ κοινῇ ἐν Ἑλλάδι γνῶμῃ καὶ παρὰ τῷ ἐν γένει ἑλληνικῷ λαῷ, τῷ τιμῶντι ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ κ. Χαριλάου Τρικούπη ἕνα τῶν μεγαλειότερων καὶ ἐπιφανεστέρων ἀνδρῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τῆς λειψανδρίας ἐν τῷ ἑλληνικῷ βασιλείῳ.

ἩΡΩΝΔΑΣ Ο ΜΙΜΟΓΡΑΦΟΣ

ΚΑΤΑ ΘΕΟΔΩΡΟΝ ΡΑ-Ι-ΝΑΧ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

Ἄν τὸ τερπνὸν κωμειδύλλιον, ὅπερ ἀνελύσαμεν, παρέχῃ εὐτυχῆ τινα συμπλήρωσιν τῶν ἀτελῶν ἐπιγνώσεων ἡμῶν περὶ τῆς παρ' Ἑλλήσιν ἀνατροφῆς τῶν παιδῶν, τὸ ἐπόμενον, ὅπερ φαίνεται ἀπομίμνσις σκηνῆς τινος τοῦ Ἐπιχάρμου (Ἄθην. VIII σ. 362 B) εἶναι οὐχ ἥττον ἀξίον τῆς σπουδῆς τῶν ἀρχαιολόγων καὶ τῶν ιστοριογράφων τῆς τέχνης. Παρίστανδιν ἐν τῇ σκηνῇ δέσποιναν, ἥτις μετὰ τῆς φίλης καὶ τῆς ὑπηρετρίας αὐτῆς προσέρχεται εἰς θυσίαν ἀλέκτορος τῷ Ἀσκληπιῷ κατὰ τὸ γνωστότατον ἐκ τοῦ **Φαίδωνος** τοῦ Πλάτωνος ἔθιμον. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ σκηνὴ διαδραματίζεται ἐν τῷ διασήμεῳ Ἀσκληπιεῖ τῆς Κῶ, ἐν ᾧ ἦσαν σεσωρευμένα πλεῖστα ἀθλητικὰ καλλιτεχνήματα, ἀφιέρωματα εὐγνωμονούντων ἀσθενῶν· αὐτόθι πρὸς τοὺς ἄλλοις ἀνέκειντο ἡ περιφνημὸς Ἀφροδίτη καὶ ἡ Ἀντιγόνη τοῦ Ἀπελλοῦ. Μετὰ ἐπίσημον ἐπίκλησιν πρὸς τὸν ἰατῆρα θεὸν καὶ πᾶσαν τὴν θεῖαν οἰκογένειαν αὐτοῦ ἡ ἐπισκέπτρια ἐξαιτεῖται συγγνώμην, διότι ἡ μικρὰ αὐτῆς περιουσία δὲν ἐπιτρέπει αὐτῇ νὰ κομίσῃ τῷ Ἀσκληπιῷ εἰς θυσίαν μεζῖόν τι, βούν π. χ. ἢ ὑν «πιμελῆ πεπληρωμένον». Εἶτα, μεταξὺ τῆς ὑπηρετρίας ἐξαφῶσθις τὸ εὐκτῆριον ἀβάκιον παρὰ τὸ ἄγαλμα τῆς Ὑγείας, αἱ δύο κυρίαί τρέπονται ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν καλλιτεχνημάτων, τῶν διεσπαρμένων ἐν τοῖς προπυλαίοις τοῦ ναοῦ.

«Φιλτάτη Κυννοί, πόσον ὠραῖα εἶναι αἱ εἰκόνες ἐκεῖναι! Τίς καλλιτέχνης εἰργάσθη τὴν λίθον ταύτην; τίς ἀφιέρωσεν αὐτῆς;—Οἱ υἱοὶ τοῦ Πραξιτέλους. Δὲν βλέπετε τὴν ἐπιγραφὴν ἐπὶ τῆς βάσεως; Εὐθὺς δὲ ὁ υἱὸς τοῦ Πραξιτέλους εἶναι ὁ ἀφιέρωσας αὐτήν.—Ὁ Παῖαν ἔστω αὐτοῖς ἐν πᾶσιν ἀρωγός! Τί ὠραῖα ἔργα! Ἴδε, φιλτάτη, τὴν νεάνίδα ταύτην, τὴν αἴρουσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ μῦλον· δὲν νομίζει τις ὅτι ἂν δὲν κατῴρθου νὰ συλλάβῃ αὐτὸ, θὰ ἐξέπνει παραχρῆμα; ἐκεῖνος δὲ ὁ πρεσβύτης, Κυννοί! Πρὸς τῶν Μοιρῶν! παρατήρησον πῶς ὁ παῖς οὗτος στραγγαλίζει τὸν χῆνα ἐκεῖνον πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ! Ἄν δὲν ἦτο ἐκ λίθου, θὰ ἔλεγε τις ὅτι θὰ κράξῃ!— Τῇ ἀλαθείᾳ προϊόντος τοῦ χρόνου οἱ ἄνθρωποι θὰ κατορθώσωσι νὰ δώσωσι ζωὴν εἰς τοὺς λίθους.—Δὲν βλέπετε, Κυννοί, τὸν ἀνδριάντα τοῦτον τῆς Βατάλης; . . Ἄν τις, βλέπων τὴν εἰκόνα ταύτην, δὲν νομίζει ὅτι βλέπει αὐτὴν τὴν Βατάλην, εἶναι τυφλός!»

Ἐνταῦθα, ὡς φαίνεται, δύο μόνον ἔργα μνημονεύονται, ἀνδρίας τῆς Βατάλης (ἀναμφιβόλως διασήμευ τινος ἑταίρας ἢ καλλιτεχνίδου) καὶ μαρμαρίνον τι ἀνάγλυφον ἢ σύμπλεγμα, ὀφειλόμενον εἰς τὴν γλυφίδα τῶν υἱῶν τοῦ Πραξιτέλους, τοῦ Τιμάρχου καὶ Κηφισοδότου. Ἐκ τῶν συγγραφεῶν καὶ τῶν ἐπιγραφῶν ἦσαν ἦδη γνωστὰ διάφορα ἔργα, ἐκτελεσθέντα ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τῶν δύο τούτων καλλιτεχνῶν, ἀλλ' οὐδὲν τούτων προδεγγίζει εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἡρώδα ἐνταῦθα περιγραφομένην σύνθεσιν· νεάνις, πειρωμένη νὰ φθάσῃ καὶ καταλάβῃ μῦλον, πρεσβύτης καὶ παῖς, ἀγχιων χῆνα. Ἡ ἔρμηνεια τῆς ὑποθέσεως ταύτης εἶναι δυσχερής· ἐν τούτοις περαιοσμός τις ὀθει ἡμᾶς νὰ διαδλέπωμεν παρὰ τῷ πρεσβύτῃ Ἀσκληπιῶντι τινι. Ὁ Πλίνιος γνωρίζει ἡμῖν ὅτι ὁ Κηφισοδότος εἶχεν ἐργασθῆ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ τούτου, εἰρισκόμενον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ ἐν Ρώμῃ, ἐν τινι ναῷ τῆς Ἡρας.

Ἐν τοσοῦτῳ αἱ προσκυνήτριαι ἀνυπομονοῦσι καὶ καλοῦσι τὸν νεωκόρον δι' ὑπηρετρίας, ἣν ἐπιπλάττουσιν ἐπὶ καθόρθῃ· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν αὐτὴ ἀρχεται κινουμένη, ἡ πύλη ἀνοίγεται, αἰεταὶ δὲ τὸ καταπέτασμα, τὸ καλύπτον τὰ κειμήλια τοῦ ἱεροῦ. Τότε βάλλουσι κραυγὴν θαυμασμοῦ: «Φιλτάτη Κυννοί, βλέπετε τὰ θαυμάσια ταῦτα πράγματα; Δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι νέα τις Ἀθηνᾶ κατεσκεύασεν αὐτά; Χαῖρε, θεᾷ Ἄνασσα! Παρατήρησον τὸ γυμνὸν τοῦτο παιδίον· ἂν κεντῶσῶ αὐτὸ, δὲν κινδυνεύω νὰ το τραυματίσω; αἱ δάρκες αὐ-

τοῦ εἶναι τόσον θερμαί· πάλλουσι, νομίζεις, ἐπὶ τοῦ πίνακος! Τὸ δὲ ἀργυροῦν αὐτοῦ πύραγρον! ἂν ὁ Μύελλος ἢ ὁ Παταϊκίσκος, ὁ τοῦ Λαμπριωνος υἱός, ἐδλεπον αὐτό, δὲν θ' ἀπέσπων τὴν κόμην (ἢ: δὲν θὰ προεξεβάλλοντο αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν;), φανταζομένων αὐτὸ πράγματι ἀργυροῦν; Ὁ βοῦς δὲ οὗτος καὶ ὁ ὀδνηγὼν αὐτὸν ἀνήρ καὶ ἡ συνοδεύουσα αὐτῶ καὶ ὁ μετὰ τῆς γρυπῆς ρινὸς ἀνήρ καὶ ὁ ἄλλος δὲ μετὰ τῶν ἀνωρθωμένων τριχῶν, οὗτοι πάντες δὲν φαίνονται ὡς ἀναπνέοντες τὸ φῶς τῆς ἡμέρας; Πράγματι πρέπει νὰ ἦμαί θαρραλωτέρα κοινῆς γυναικός, ὥστε νὰ μὴ βάλω φωνὴν τρώμου· ἴδε πῶς ὁ βοῦς με προσδλέπει πονηρῶς καὶ ὑπόδρα διὰ τοῦ ἐτέρου τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ!—Ναί, ἀγαπητή· αἱ χεῖρες τοῦ Ἐβησίου Ἀπελλοῦ εἶναι ἀλάνθαστοι, ὅποιανδήποτε ὑπόθεσιν καὶ ἂν πραγματεύεται ἐπὶ τῶν πινάκων αὐτοῦ. Ἰδοὺ εἶς, περὶ τοῦ ὁποίου δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ: «ἢ φῦσις ἔδωκεν αὐτῶ ἀρετὰς τινὰς καὶ ἠρνήθη αὐτῶ ἄλλας (Ἰαῖδ. XVI, 250) . . .» Ἄ, ὁ δυνάμενος νὰ ἴδῃ τὸν ἄνδρα τοῦτον καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, χωρὶς νὰ φημιῶν ὑπὸ θαυμασμοῦ, εἶναι ἄξιος ν' ἀπαγορευθῆ μετὰ τῆς κεφαλῆς πρὸς τὰ κάτω ἐντὸς κναφείου».

Ὅσονδήποτε ἀσαφὴς καὶ ἂν παραμένωσι στίχοι τινὲς καὶ ἐκφράσεις τοῦ ἀποσπάσματος τούτου, φαίνεται ἡμῖν ἀναμφισβήτητον ὅτι πρόκειται περὶ μιᾶς μόνης συνθέσεως τοῦ Ἀπελλοῦ, παριστάσης βουῖν ἀγόμενον ἐπὶ θυσίαν· πάντα τὰ ἀναφερόμενα πρόσωπα, ὁ γυμνὸς παῖς, οἱ τρεῖς ἄνδρες, ἡ γυνή, ἀνήκον εἰς τὸ αὐτὸ σύμπλεγμα, ὡς καὶ τὸ ἀργυροῦν ἐργαλεῖον (πύραγρον); οὐ ἢ φῦσις δὲν ὀρίζεται ἀκριβῶς. Γινώσκωμεν παρὰ τοῦ Πλινίου (XXXV, 126) ὅτι τὴν ὑπόθεσιν τῆς θυσίας τοῦ ταύρου εἶχε πραγματευθῆ τὸ πρῶτον ἐν τῇ ζωγραφικῇ Παυσίας ὁ Σικυνῖος, σύγχρονος τοῦ Ἀπελλοῦ, quam postea imitati sunt multi, aequavit nemo. Φαίνεται ἐν τούτοις κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Ἡρώδα ὅτι ὁ πίναξ τοῦ Ἀπελλοῦ δὲν ἦτο ἀνάξιος, ὅπως διαγωνισθῆ πρὸς τὸ ἀριστοτέργημα τοῦ τεχνοδιδασκάλου τῆς Σικυῶνος.

Ἡ σπουδῆς ἀξία ἀπαριθμησὶς αὐτὴ διεκόπη τάχιστα δυστυχῶς ὑπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ νεωκόρου, ἀγγέλλοντος ταῖς ἐπιδικεστρίαις τὴν αἰδίαν ἑκβασὶν τῆς θυσίας καὶ ἐπικαλουμένου τὴν εὐλογίαν τοῦ ἱατῆρος θεοῦ ἐπ' αὐτῶν, τῶν συζύγων καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν. Ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ ἐπανέλθωσι τάχιστα οἰκογενειακῶς, ἵνα σπουδαιότερον προσαγάγῃ θυσίαν, εἶτα δὲ ἐντέλλεται τῇ θεραπαίνῃ νὰ διαμελίσῃ τὸν ἀλέκτορα, νὰ προσενέγκῃ τεμάχιόν τι αὐτοῦ τῷ νεωκόρῳ, ὡς καὶ πόπανον τῷ δράκοντι τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ν' ἀποκομίσῃ δὲ οἰκαδε τὸ λοιπόν.

Τάχιστα θὰ διέλθωμεν διὰ τοῦ ἐπομένου ποιήματος, τοῦ **Ζηλοτύπου**, οὗ ἡ ὑπόθεσις καὶ αἱ λεπτομέρειαι λίαν ἀπάδουσι πρὸς τὸ νεώτερον αἶσθημα. Ἡ ἀρχαία δουλεία διηκούσθη οἰκτρῶς τοὺς μεταξὺ κυριῶν καὶ δούλων δεσμούς· ἐλεεινοὶ ἔρωτες, καθ' οὓς τὸ πάθος ἀνέπτυσσε πάντα τὰ εἶδη τῆς μανίας αὐτοῦ ἄνευ οὐδεμιᾶς τῶν λεπτῶν χαρίτων του. Ἡ Βιτίνα εἶναι διττῶς κυρία τοῦ Γάστρωνος, ἀλλ' οὗτος, μὴ ἀρκοῦμενος εἰς τὴν κατάκτησιν ταύτην, ἐρωτύλως φέρεται πρὸς τὴν γείτονα Ἀμφυτέαν. Ἡ Βιτίνα μέμφεται αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ διὰ λόγων, ὧν ἡ τραχύτης εἶναι ἀξία τοῦ Ἰουβενάλη. Ὁ Γάστρων ἀρνεῖται κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ἡ κυρία, ἀπαυθίσασα πρὸ τῶν ὑπεκφυγῶν αὐτοῦ, ἐκρήγγυται εἰς ὕβρεις καὶ ἀπειλάς, διατάσσει δὲ ἄλλω τινὶ δούλῳ, τῷ Πυρρίῳ, ν' ἀποδύσῃ τὸν ἔνοχον, νὰ περιδύσῃ αὐτὸν στερεῶς διὰ τοῦ «ἰμάντος τοῦ ἀμφορέως» καὶ οὕτω δεδημένον νὰ ἐγκλείσῃ εἰς τὴν κρύπτῃν (ζητρεῖον), ἵνα ἐκεῖ μετρηθῶσιν αὐτῶ ὑπὸ τοῦ δεσμοφύλακος Ἐρμωνος χίλιοι μὲν ραβδισμοὶ ἐπὶ τῆς βράχως, τοσοῦτοι δὲ ἕτεροι ἐπὶ τῆς κοιτίας. Τὰ δάκρυα καὶ αἱ ἰκεσῖαι τοῦ δούλου διαστραυροῦνται πρὸς τὰς ἐπιτιμήσεις τῆς κυρίας· ἐπὶ τέλους ἀπίγεται ὁ ἄπιστος, ἀλλὰ μόλις τούτου ἀρξαμένου τῆς ὁδοῦ, ἡ Βιτίνα μεταμύλλεται καὶ ἀνακαλεῖ αὐτόν· ὁ Πυρρίας λίαν κακοποιεῖ αὐτόν· προσκληθῆτο ὁ Κῶσις μετὰ τῶν κεντητῶν καὶ τῆς μελάνης αὐτοῦ, ἵνα κεντήσῃ τὰ στίγματα ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ἐνόχου. Τότε ἡ εὐνοουμένη θεραπαίνα Κυδίλλα ἐπεμβαίνει ὑπὲρ τοῦ συναδέλφου αὐτῆς καὶ ἐπικαλεῖται τὴν χάριν αὐτοῦ ἐπ' ὀνόματι τῆς θυγατρὸς τῆς κυρίας. Ἡ Βιτίνα ὑποκρίνεται τὴν ἀτεγκτον: «Μὴ με ζαλιζετε ἢ ἀπερχομαι τοῦ οἴκου· ἂν ἀφῆσθε τὸν ἐπταπλῶν τοῦτον δούλον, τίς γυνὴ δὲν θὰ δικαιοῦται νὰ με πύθῃ κατὰ πρόσωπον;» Ἄλλ' ἡ Κυδίλλα **πάραιρη** αὐτῇ ὅτι εἶναι ἡ εἰκοστὴ τοῦ μηνός, ὅτι δὲ ἡ ἑορτὴ

τῶν Νεκρῶν (Γερνία;) 1) διαρκεῖ ἐπὶ πέντε ἡμέρας. Ἡ σκέψις αὕτη κατορθοῖ νὰ συγκινήσῃ τὴν ἐρωτικὴν ἀγανάκτησιν τῆς κυρίας, ἥτις ἀναμφιβόλως οὐδὲν ἐπόθει ἕτερον ἢ νὰ κατευνασθῆ. «Ἐχει καλῶς, Γάστρων· σὲ ἀφῆνω πρὸς στιγμὴν· δύνασαι νὰ ὁμολογήῃς χάριτας;» ταύτη (τῇ Κυδίλλῃ), ἦν ἴσα τῇ ἐμῇ θυγατρὶ ἀγαπῶ, διότι αὐταῖς χερσὶν ἀνέθρεψα αὐτήν. Ἄλλ' οὐδὲν θ' ἀπολέσθης ἀναμένων· ἅμα ὡς περᾶνωμεν τὰς χοάς, ἀλληλοδιάδοχοι ἔσονται αἱ ἐπὶ σοὶ ἑορταί, ἔσο βέβαιος!»

Τὰ δύο τελευταῖα εἰδύλλια παρέχουσι τοῦτο ἄξιον ἰδιαιτέρας παρατηρήσεως, ὅτι συνέχονται ἀλλήλοις. Ἀποτελοῦσιν οὕτως εἰπεῖν μικρὰν κωμῳδίαν εἰς δύο εἰκόνας. Ἡ πρώτη εἰκὼν (**Φιλιάζουσαι**) παριστάνει ἐπίσκεψιν γυναικὸς πρὸς τινὰ φίλιν αὐτῆς. Ἡ κενὴ φλυαρία, τὸ small talk τῶν κυριῶν τοῦ Γ' π. X. αἰῶνος ὁμοίαζε παραδόξως πρὸς τὴν τῶν ἡμερῶν ἡμῶν· δύναται νὰ κρίνῃ τις ἐκ τῆς πλήρους σχεδὸν ἐπομένης μεταφράσεως. (Παραλείπομεν ἐνταῦθα τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Ραϊνὰ παρατιθεμένην μετάφρασιν περικοπῆς, ἅτε ἀκέραιον σχεδὸν τὸ εἰδύλλιον τοῦτο παραθέσαντες ἦδη ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς τοῦ **Νεολόγου ἐβδομαδιαίας ἐπιθεωρήσεως**. Τὸ εἰδύλλιον λήγει, τῆς Μητροῦς ἐρωτώσης τὴν Κοριττῶ πῶς ὁ Κέρδων ἔμαθε τὴν οἰκίαν αὐτῆς, ὅτε οὗτος μετέβη παρ' αὐτῇ καὶ αὕτη ἠγόρασε τὸν περιζήτητον πῖλον—ἂν πράγματι διὰ τοῦ **βαυδῶ** δηλοῦται πῖλος, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Ἡσύχιος, ὅς ὅμως προστίθεται: «σημαίνει δὲ καὶ κοιλίαν, ὡς παρ' Ἐμπεδοκλεῖ», τῆς κοιλίας ταύτης δυναμένης νὰ σημαίνῃ καὶ ζώνην—καὶ πληροφρομένης ὅτι ἡ Ἄρτεμις, ἡ σύζυγος τοῦ Κανδᾶ, ὠδήγησεν αὐτὸν παρ' αὐτῇ).

Ἡ πολυπράγμων καὶ καλλωπιστρία Μητρώ δὲν χάνει καιρόν. Πρέπει ἀπολύτως νὰ ἴδῃ αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς τὸν θαυματουργόν τοῦτον Κέρδωνα καὶ σπεύδει παρὰ τῇ Ἀρτέμιδι, ἵνα ὀδηγήσῃ αὐτήν παρὰ τῷ τεχνίτῃ. Τὸ ἐπόμενο εἰδύλλιον, οὗ τὸ μείζον μέρος εἶναι δυστυχῶς ἐν κακίστῃ καταστάσει, μεταφέρει ἡμᾶς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Κέρδωνος. Πολλὰ κυρία, ἐν αἷς καὶ ἡ Μητρώ, εἰσέρχονται ὀδηγούμεναι ὑπὸ τῆς ὑποχρεωτικῆς μεδιτρίας τοῦ διευθυντοῦ δὲ ἐξεγείραντος καὶ ἐπιπλήξαντος τοὺς δούλους, παριστάμεθα πρὸ τερπνῆς τινος σκηνῆς ἐμπορίας. Τὸ ἐργαστήριον τοῦ Κέρδωνος φοιτᾶται λίαν, ὁ τεχνίτης δὲ γινώσκει θαυμασίως νὰ ἐξυπηρετῇ τὸ συμφέρον αὐτοῦ. Τὰ σανδάλια αὐτοῦ—ἔχει δὲ ὀκτωκαίδεκα εἶδη τοιοῦτων—προσαρμόζονται ἐξαίρετα· οὐδέποτε ὑπάρχει ἀνάγκη μεταβολῆς: «Τὰ εὐμορφα πράγματα εὐαμορστοῦσι πάντοτε εἰς τὰς εὐμόρφους γυναῖκας!» Αἱ τιμαὶ αὐτῶν εἶναι ὑπέρογκοι· τοῦτο μὲν τιμᾶται μνᾶς, ἐκεῖνο δὲ ἐπτὰ δαρεικῶν. . . . Οὐχ' ἦτον προμαντεύομεν ὅτι ὁ ἐπιτίθειος βιομήχανος κατηνάλωσεν ἀρκετὸν ποσὸν τοῦ ἐμπορεύματος αὐτοῦ. «Ἄν καὶ ἄλλο τι χρειάζεται ἡμῖν, κυρία, σανδάλια ἢ οἰκιακά κρηπίδες, δὲν ἔχετε ἀλλ' ἢ νὰ μοι πέμψητε τὴν δούλην σας.» Ὡς πρὸς σέ, Μητρώ, μὴ παραλίπη νὰ ἐλθῃς παρ' ἐμοὶ τῇ ἐνάτῃ τοῦ μηνός, ἵνα λάβῃς τὰς ὑπερραμένας κρηπίδας σου· ἀπαιτεῖται ἡσυχον πνεῦμα, ὅπως στρεῶς κεντηθῆ τὸ θερμὸν ὑπόγραμμα».

Ἰκανῶς ἐκ τῶν δειγμάτων τούτων μαντεύει ἕκαστος ὁποῖον ἐνδιαφέρον παρέχουσι τὰ μικρὰ ταῦτα ποιήματα τοῦ Ἡρώδα. Ἡ φιλολογικὴ αὐτῶν ἀξία δὲν εἶναι μεγίστη· ἐν αὐτοῖς δὲν ἀπαντᾷ οὔτε ἡ ἄττικὴ χάρις τοῦ Λουκιανοῦ, οὔτε αἱ θαυμάσια ἐκεῖναι ποιητικαὶ ἐκλάμψεις, αἱ καταγοπεύουσαι ἡμᾶς ἐν τοῖς εἰδυλλίοις τοῦ Θεοκρίτου· καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς **Συρακοῦσiais** τὸ ἴσῳ τῆς τῶν Ἀδωνῶν θρηνοῦσῆς δὲν χαράσσει εὐτυχεῖς ὁδοὺς ἐν τῷ ἐδάφει τοῦ κοινοῦ διαλόγου; Ὁ Ἡρώδης ἐν γνώσει παραμένει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, ἐντελῶς πραγματικῶς ὧν· ἡ ποίησις αὐτοῦ εἶναι σχεδὸν περὶ λόγος ἐστιχουργημένος· δίκαιον ὅμως εἶναι ν' ἀναγνωρίσωμεν τὴν τελείαν φυσικότητα καὶ τὸ ἀδιάσπαστον τοῦ ὕψους αὐτοῦ, ἐν ᾧ οὐδέποτε σχεδὸν ἀποβαίνει ἐπαισθητὴ ἡ ἀνάγκη τοῦ μέτρου· ἀξέπαινος ὠσαύτως ἡ ποικιλία, ἡ ζωηρό-

1) Ὁ κ. Ρούτερφορντ νομίζει ὅτι πρόκειται περὶ τῆς ἐν Λέσβῳ πόλεως Γερῆνης.

2) Ὁ κ. Ρούτερφορντ κατεσκεύασεν ἐνταῦθα δούλην, ὀνομαζομένην Χάριν.

της καὶ ἡ δεξιότης, μεθ' ἧς διαξάγονται αἱ συνθέσεις αὐται, ἢ ἀλήθεια τῶν χαρακτήρων καὶ τῶν καταστάσεων, αἵτινες ἐξεγείρουσι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ὅλον μικρόκοσμον γυναικῶν δοδαρῶν ἢ κενοδοξῶν, βιοτεχνῶν, δούλων, προξενιτῶν καὶ μετριῶν, τὴν σχολὴν μετὰ τῶν ποιῶν αὐτῆς, τὸ ζήτησιον μετὰ τῶν βαδανιστηρίων αὐτοῦ, τὰ δικαστήρια, τοὺς ναοὺς, τὰ ἐργαστήρια. Ὁ Ἡρώδης ἔχει πνεῦμα, καὶ humor μάλιστα, ἀλλὰ δὲν μεταδίδει πολὺ τοιοῦτον εἰς τὰ πρόσωπα αὐτοῦ· ἡ γλώσσα αὐτῶν εἶναι αὐτὴ ἡ αἰωνία οἰκιακὴ γλώσσα μετὰ τῆς ἀτημελείας αὐτῆς καὶ τῶν ἐπαναλήψεων, πεπληρωμένη ὅλη παροιμιωδῶν ἐκφράσεων, ὧν πολλὰ θὰ προστεθῶσιν εἰς τὰς συλλογὰς τῶν ἐλλήνων Παροιμιογράφων.

Ὡς βλέπει τις, δὲν εἶναι μόνη ἡ γραμματικὴ καὶ ἡ λεξικογραφία, αἵτινες θὰ ὠφελῆθωσιν ἐκ τῆς ἐμβροθοῦς μελέτης τοῦ νέου συγγραφέως· οὗτος θὰ πλουτίσῃ προσέτι καὶ πρὸ πάντων τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐπιστήμην. Ἐχομεν δι' αὐτοῦ στιγμιαίας τινας φωτογραφίας τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τοῦ Γ' αἰῶνος ἢ, ἂν τις προτιμᾷ ἄλλην ἐκφρασίαν, τὸ ἐν τῇ φιλολογίᾳ ἀντίρροπον ἐκείνου, ὅπερ ἐν τῇ ζωγραφικῇ ἀποτελοῦσιν αἱ ἐσωτερικαὶ εἰκόνες Ὀστιάδος τινός ἢ Τανιέρης. Ἐπιτραπήτω μοι τελευταία τις παραβολή, ἥτις θ' ἀποδώσῃ ἀκριβέστερον τὴν ἰδέαν μου, διότι ὡσαύτως ἡ κομψὴ ἀδολεσχία εἶναι δυστυχῶς οὕτως οἰκεία τῷ Ἡρώδῃ, ὅσον καὶ τοῖς σήμερον ζῆλωταῖς αὐτοῦ. Ἄν μετὰ δισχίλια ἔτη φύλλον τι τοῦ **Ἡρωδίου βίου** περιήρχετο εἰς χεῖρας πεπαιδευμένου τινός, οὗτος θὰ εὔρισκε περὶ τῶν ἠθῶν καὶ τῆς γλώσσης τῶν συγχρόνων ἡμῶν πληροφορίας ὁμοιοτάτας ἐκείναις, ἃς ἡ οἱ μῖμοι τοῦ Ἡρώδα παρέχουσιν ἡμῖν περὶ τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἠθῶν τῶν Ἑλλήνων, μάλιστα δὲ τῶν Ἑλληνίδων, τῆς παρακμῆς.

Ταῦτα, οὐκ ἀνάξια σπουδῆς, νομίζομεν, τοῖς φιλολογοῦσι τῶν ἀναγνωστῶν τῆς τοῦ **Νεολόγου Ἑβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως**, δοκεῖ Θεοδώρῳ τοῦ Ραϊνῆχ περὶ τῶν ἄρτι ἀνακαλυφθέντων ποιημάτων τοῦ Ἡρώδα.

M. E. M.

Ἡ Ἱστορία τοῦ Φωτισμοῦ

ΔΙΑΛΕΞΙΣ Φ. Ε. ΜΑΥΡΟΠΟΡΔΑΤΟΥ

ΕΝ Τῷ ΕΛΛΗΝΙΚῷ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚῷ ΣΥΛΛΟΓῳ.

Κυριαὶ καὶ Κύριοι,

Κληθεὶς ὅπως λαλήσω σήμερον ἀπὸ τῆς ἐδρας ταύτης, ἀφ' ἧς τὸ ἄνθος τῶν παρ' ἡμῖν μεμορφωμένων ἀνδρῶν ἐλάλησε μέχρι τοῦδε, ἀδυνατῶ νὰ συγκρῶ τὰ πληροῦντα τὴν καρδίαν μου ἠδέα συναισθήματα καὶ τὴν ἐπὶ τούτῳ δικαίαν ὑπερηφάνειαν μου.

Καὶ ἐν πρώτοις μὲν ἀπονέμω τὰς θερμὰς εὐχαριστίας μου τῷ τε προέδρῳ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν μέλεσι τοῦ Προεδρείου τοῦ συλλόγου τούτου ἐπὶ τῇ προσγενομένῃ μοι τιμῇ. Χάριτας δ' ὁμολογῶ καὶ ἡμῖν, κυριαὶ καὶ κύριοι, ἐπὶ τῇ παρεχομένῃ μοι περιφανεῖ ἐνδειξίᾳ τῆς πρὸς με συμπαθείας διὰ τῆς ἀθρόας ἡμῶν προσελεύσεως. Εὐχομαι ὅπως διὰ καταλλήλου διεξαγωγῆς τοῦ θέματος μου φανῶ ἀντάξιός τῆς συμπαθείας ταύτης· φοβοῦμαι δὲ μὴ φανῶ κατώτερος τῶν προσδοκῶν τοσοῦτον ἐκλεκτοῦ, τοσοῦτον συμπαθοῦς καὶ τοσοῦτον εὐγενοῦς ἀκροατηρίου.

Ἐπὶθῆσα νὰ πραγματευθῶ θέμα, δυνάμενον νὰ κινήσῃ κοινῇ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν παρισταμένων. Ἐπέτυχον ἄρα γε τοῦ ποθουμένου;

Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα νὰ διεξαγάγω τὸ θέμα τοῦτο μετὰ τῆς δυνατῆς συντομίας καὶ σαφηνείας, ὅπως μὴ κουράσω τὴν ὑμετέραν ὑπομονήν.

Ἄλλ' ὅ,τι ἐπόθησα, ὅ,τι ἐπεθύμησα θὰ δυνηθῶ ἄρα γε καὶ νὰ τὸ ἐκτελέσω εὐχερῶς;

Εἰς τὴν ἐρώτησίν μου ταύτην θὰ ἀποκριθῇ τὸ τιμῆσάν με ἐκλεκτὸν ἀκροατήριον. Ἐγὼ δὲ μὴ θέλων νὰ καταχρῶμαι τὴν ὑμετέραν εὐμένειαν ἄρχομαι διεξάγων τὸ θέμα μου.

Ἄν, κυριαὶ καὶ κύριοι, ὁ ἸΘ' αἰὼν ᾗναι ὁ κατ' ἐξοχὴν αἰὼν τῆς ἀναπτύξεως τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, εἶναι οὐχ ἥττον ὁ αἰὼν τῆς ἀναπτύξεως τῶν μέσων, τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν εὐσετῶ καὶ εὐμάρειαν τοῦ ἀνθρώπου. Μεταξὺ δὲ τῶν πολλαπλῶν καὶ ποικίλων ἐφευρέσεων καὶ ἀνακαλύψεων, τῶν συντελεσασῶν εἰς πᾶσαν πρόοδον, αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὸν φωτισμὸν σπουδαίαν ἀναμφισβητήτως ἔσχον ροπήν.

Ἡ ἀρχαιότης δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιδείξῃ καὶ ἐκθέσῃ εἰς τὸν κοινὸν θαυμασμὸν τὴν μεγαλοπρεπεῖα πολυτέλειαν αὐτῆς ἢ ἐν πλήρει ἡμέρᾳ. Παρὰ πάσας τὰς προσπαθείας τῶν αὐθεντῶν τοῦ μεσαιῶνος, Ἐλισάβετ τῆς Ἀγγλίας μετὰ τῆς χλιδῆς τῆς αὐλῆς αὐτῆς καὶ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ', αἱ νυκτεριναὶ ἐορταὶ αὐτῶν οὐδὲν τὸ ἐνδιαφέρον ἢ τὸ καλὸν εἶχον ὑπὸ τὸ φῶς τῶν πυρῶν ἢ ἐλεεινῶν ἀλείμματοκηρίων.

Ὁ διάκοσμος τῶν δωμάτων, ἡ πληθὺς τῶν ὑπηρετῶν, τὸ ὑπέρογκον τῆς δαπάνης οὐδόλως ἴσχυον νὰ ἐξαλείψωσι τὸν καπνὸν καὶ τὴν ὀσμὴν τῶν καυσίμων ἐκείνων ὑλῶν, τῶν δυναμένων νὰ τρέψωσιν εἰς φυγὴν καὶ σταδίους ὅλους νὰ ἀπομακρύνωσιν ἐντεῦθεν τὰς ὀραίας δεσποίνας καὶ δεσποινίδας, τὰς τιμώσας με τὴν ἐσπέραν ταύτην διὰ τῆς παρουσίας των.

Ἡ ἱστορία τοῦ φωτισμοῦ μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος οὐδὲν τὸ ἐκτάκτως ἐνδιαφέρον παρουσιάζει. Ὁ ἄνθρωπος ἐν ἀρχῇ μόνον μέσα φωτισμοῦ εἶχε τὴν φλόγα τῶν καιομένων καὶ θερμαινόντων αὐτὸν ξύλων καὶ τὰς ἐκ ρητίνης δάδας.

Ἀδύνατον ἀποβαίνει νὰ ὀρίσῃ τις πότε ἐγένετο τὸ πρῶτον χρῆσις ἐλαίου πρὸς φωτισμὸν καὶ τῶν θρυαλλίδων, τῶν ἀποτελούντων τὴν λυχνίαν. Τοῦτο μόνον δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ἡ χρῆσις τῆς λυχνίας ἦν γνωστὴ ἐν τῇ μάλλον ἀπομακρυσμένη ἡμῶν ἀρχαιότητι. Ὁ Ἡρόδοτος ἐν τῷ ἐξικοστῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ τοῦ δευτέρου βιβλίου τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ ἀναφέρει ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι εἶχον ἐορτὴν ἐν Σαῖδι, καθ' ἣν ἀπειράριθμοι λύχνοι ἀνίπτοντο καὶ ἐν ὑπαίθρῳ ἐκαίοντο καθ' ὅλην τὴν νύκτα τῆς ἐορτῆς.

Οἱ τῶν ἀρχαίων λύχνοι, ὧν ἐνταῦθα βλέπετε δείγματά τινα, ἦσαν ἐξ ὀπτῆς γῆς (τροχήλατοι) ἢ χαλκοῖ καὶ εἶχον μίαν ἢ πλείονας ὀπὰς πρὸς ἐξοδὸν τῆς θρυαλλίδος ἢ τοῦ ἐλλυχνίου (ψυτλίου). Τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαίας τέχνης ποικίλα ἔδωκε σχήματα εἰς τοὺς λύχνους καὶ κατέστησεν αὐτοὺς ἀντικείμενα στολισμοῦ ἐκ τῶν ὀραιότερων. Ἄλλὰ τὸ τε ἐλλυχνιον καὶ ἡ φλόξ οὐδεμίαν ὑπέστησαν τροποποιήσιν.

Κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ χριστιανισμοῦ ἡ χρῆσις τῆς ἐκ καθαροῦ κηροῦ λαμπάδος ἤρξατο διαδιδομένη.

Ἡ λατρεία τοῦ θεοῦ εἶχε τὴν ἐαυτῆς πολυτέλειαν καὶ οἱ ζῆλωται ἐκ τῶν πιστῶν ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀρχῶν τοῦ χριστιανισμοῦ ἐποιοῦντο προσφορὰς λαμπάδων.

Κατὰ τὸν δωδέκατον μ. Χ. αἰῶνα ἀνέμιξαν τῷ καθαρῷ κηρῷ τὸ λίπος καὶ τὰ διάφορα ζωϊκὰ στέατα καὶ οὕτως ἐφευρέθη τὸ πρῶτον ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ κατασκευὴ τῶν ἀλείμματοκηρίων, ὧν ἡ χρῆσις εἰσῆχθη ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ Καρόλου τοῦ Ε'.

Τῶν ἀλείμματοκηρίων ἡ χρῆσις διετηρήθη ἐπὶ μακρόν, καὶ πολλοὶ ἐξ ἡμῶν ἤκουσαν βεβαίως τοὺς γονεῖς αὐτῶν λέγοντας ὅτι τὰ τοιαῦτα κηρία ἀπετέλουν ἄλλοτε τὸ μόνον μέσον τοῦ φωτισμοῦ αὐτῶν. Ἴσως δὲ μεταξὺ τῶν σκευῶν οἴκων τινῶν παρεριμμένοι καὶ σήμερον δάζονται ἐν γωνίᾳ τινὶ αἱ πρὸς ἀποκοπὴν τοῦ μύκητος τῆς θρυαλλίδος χρυσιμεύουσαι ψαλλίδες, ὧν δεῖγμα παρέχω ἡμῖν τὸδε.

Μόλις ἐν ἔτει 1825 νέαν ἔσχε φάσιν ὁ φωτισμὸς διὰ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ στεατίνου κηρίου. Τῷ 1811 ὁ Chevreul ἀνεκάλυψε τὸ στεατικὸν ὀξύ ἢ τὴν στεατίνην, οὐσίαν λευκὴν, λιπαρὰν καὶ ἀντίστασιν παρέχουσαν εἰς τὴν ἀφῆν.

Ἐξάγεται δὲ ἡ στεατίνη ἐκ στέατος ἢ λίπους παντὸς εἶδους, μίγνυμένου μετ' ἀδρόστου καὶ ὑδάτων ὑποξυζόντων, προκαλοῦντων διπλῆν χημικὴν ἀποσύνθεσιν τῶν λιπαρῶν ὀξέων.